

OSÍDLLENIE V BRATISLAVE-DÚBRAVKE V 9. – 13. STOROČÍ

II.

STREDOVEKÝ DVOREC

IGOR BAZOVSKÝ – KRISTIÁN ELSCHKEK

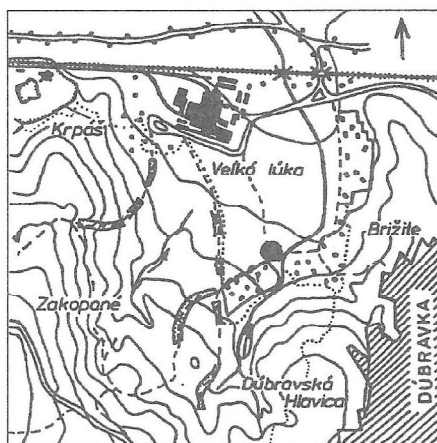
Archeologický ústav SAV uskutočnil v rokoch 1982–1993 výskum v katastri bratislavskej časti Dúbravka, v polohe Veľká lúka (obr. 1). Počas výskumu polykultúrnej lokality sa preskúmala i časť sídliska z 9.–10. storočia (Bazovský – Elschek 1997) a južná časť areálu dvorca z druhej polovice 12. až prvej tretiny 13. storočia.

Dvorec pravouhlého pôdorysu bol ohraničený palisádovým žlabom. V jeho areáli sa najskôr zachytili základy stavby II, spočiatku považovanej za rímsku (obr. 3). V roku 1986 sa na základe superpozície stavby a žlabu s objektom z 9.–10. storočia ukázalo, že ide o mladšiu stredovekú architektúru (obr. 5, Bazovský – Elschek 1997, tab. VIII:1). V jej tesnej blízkosti sa odkryla kolová stavba, ktorú možno len na základe jej umiestnenia v areáli a orientácie považovať za stredovekú. S existenciou dvorca nepriamo súviseli i ďalšie objekty (ohniská, jama), nachádzajúce sa mimo jeho areálu.

Opis objektov a nálezov

Stavba II

Stavba obdĺžnikového pôdorysu s rozmermi 10 x 6,5 m, orientovaná dlhšou osou v smere V–Z (obr. 4). Plytko zahĺbené základy (šírka asi 50 cm) sú budované z lomového kameňa spájaného nekvalitnou vápennou maltou. Vnútri stavby i na vonkajšej strane jednej z jej kratších stien sa zistili rady kolov. Pri južnej stene bolo

Obr. 1. Bratislava-Dúbravka. Geografická poloha lokality (podľa I. Hromadu a T. Kolníka).

do dláčky zahĺbené ohnisko obdĺžnikového pôdorysu s rozmermi 200 x 120 cm s hlineným, do tvrda prepáleným dnom a s popolovitou výplňou, navrchu vyložené vrstvou malých riečnych a lomových kameňov (obr. 5).

Nálezy: V ohnisku sa našiel fragment hlineného praslena (tab. II:9) a menšie črepy z nádob prevažne svetlohnedej farby s prímiesou drobných kamienkov, zdobené žliabkovaním.

Obvodový žlab dvorca

Prebiehal paralcne s južnou stnou stavby II a lomil sa do pravého uhla. V úrovni zachytenia mal šírku 50–70 cm a hĺbku 35–40 cm. Nerovné steny naspodku akoby obopínali silnejšie klady palisády. Bez nálezov.

Kolová stavba

Obdĺžnikového pôdorysu s rozmermi 8,5 x 7 m, orientovaná dlhšou osou v smere V–Z. Bez nálezov.

Objekt 93/90

Ohnisko rozvlečené na väčšej ploche, pôvodne obložené kameňmi.

Nálezy: črepy červenohnedej a šedej farby zdobené žliabkovaním alebo rytými líniami (tab. I:1, 3, 5), fragment dna s plastickou značkou v tvare osemcípej hviezdy (tab. I:7), fragmenty dvoch masívnych zásobníc (Ø ústia 45 a 51 cm, tab. I:4, 6) červenohnedej farby, materiál s prímiesou väčších kamienkov a tuhy, zdobené vpichmi, vrypami a plytkými vlnkami, hrdlo jednej zásobnice je prevrtané.

Objekt 110/91

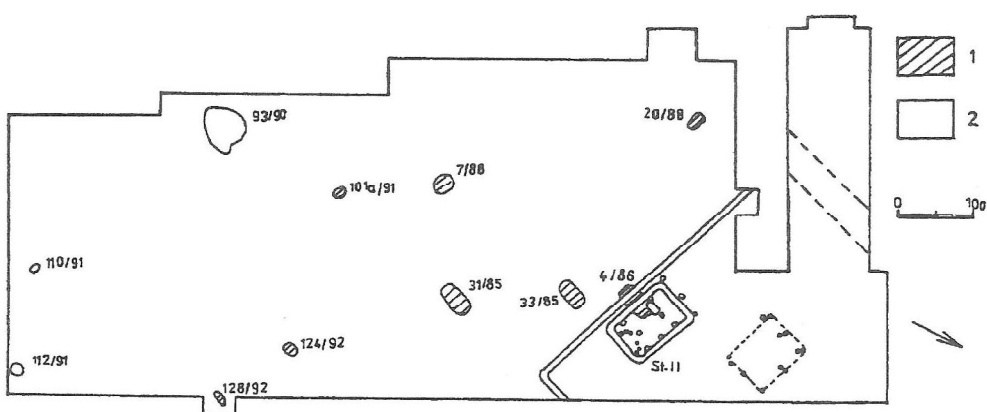
Jama oválneho tvaru veľkosti 140 x 105 cm a hĺbky 40 cm, steny sú zvislé, dno rovné.

Nálezy: črepy šedej, svetlohnedej a svetločervenej farby, materiál s prímiesou drobných kamienkov alebo tuhy, výzdoba: žliabkovanie, vrypy, ryté línie, vlnovka, dno s plastickou značkou v tvare osemcípej hviezdy v dvojitom kruhu (tab. II:1–8).

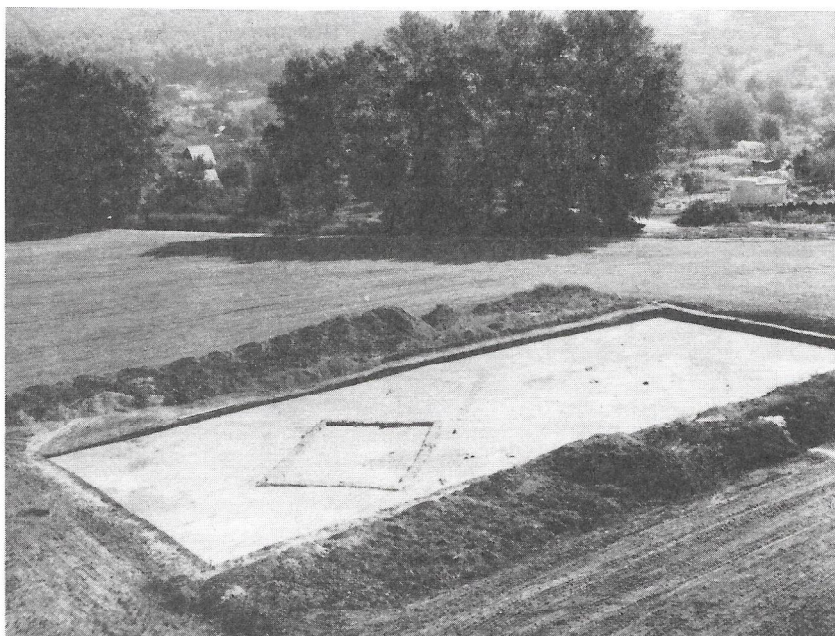
Objekt 112/91

Ohnisko kruhového tvaru o priemere asi 140 cm, po obvode obložené kameňmi (obr. 6). Dno (hĺ. 20 cm) bolo vymazané a do červena vypálené. Nad ním sa zistila ďalšia prepálená vrstva. Medzi vypálenými vrstvami i nad nimi črepy.

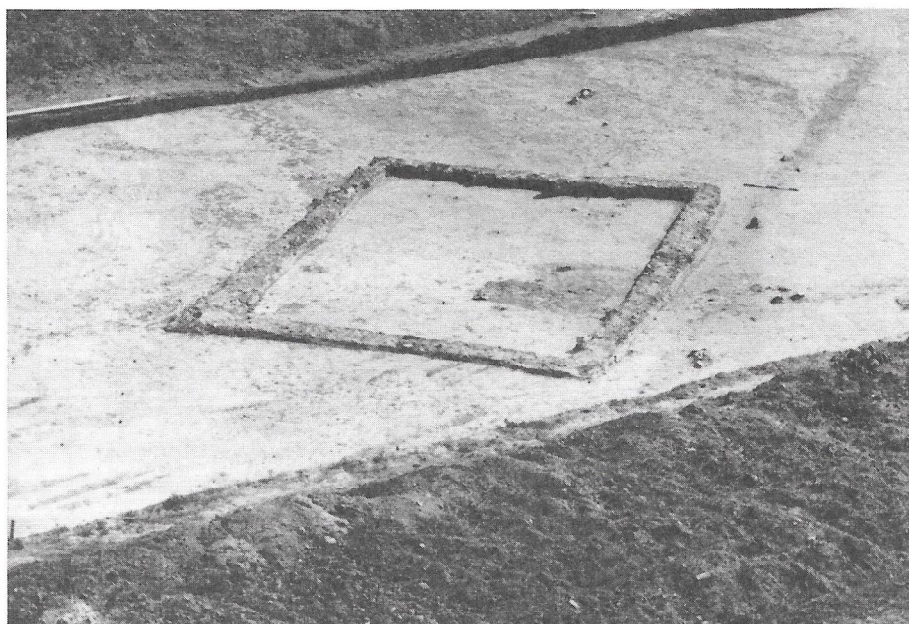
Nálezy: železná strelka romboidného tvaru (tab. III:1), zrekonštruované dve celé a päť horných častí nádob hrncovitého, fľašovitého a tanierovitého tvaru zdobených v horných častiach dvoj- až štvoritou závitnicou, žliabkovaním alebo plastickou páskou, dve plastické značky v tvare osemcípej hviezdy v kruhu, okraj z masívnej zásobnice s prímiesou tuhy a väčších kamienkov, zdobený radom pozdĺžnych vpichov, hnedočervenej farby (tab. I:2, III:2–5, IV).

Obr. 2. Bratislava-Dúbravka. Plán výskumu. 1 – objekty z 9.–10. storočia; 2 – dvorec a objekty s ním súvisiace.

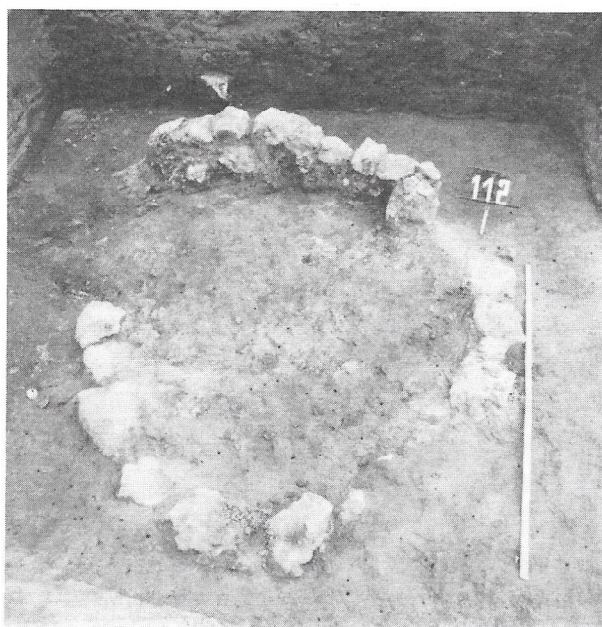
Obr. 3. Bratislava-Dúbravka. Celkový pohľad na lokalitu s odkrytou stavbou II.

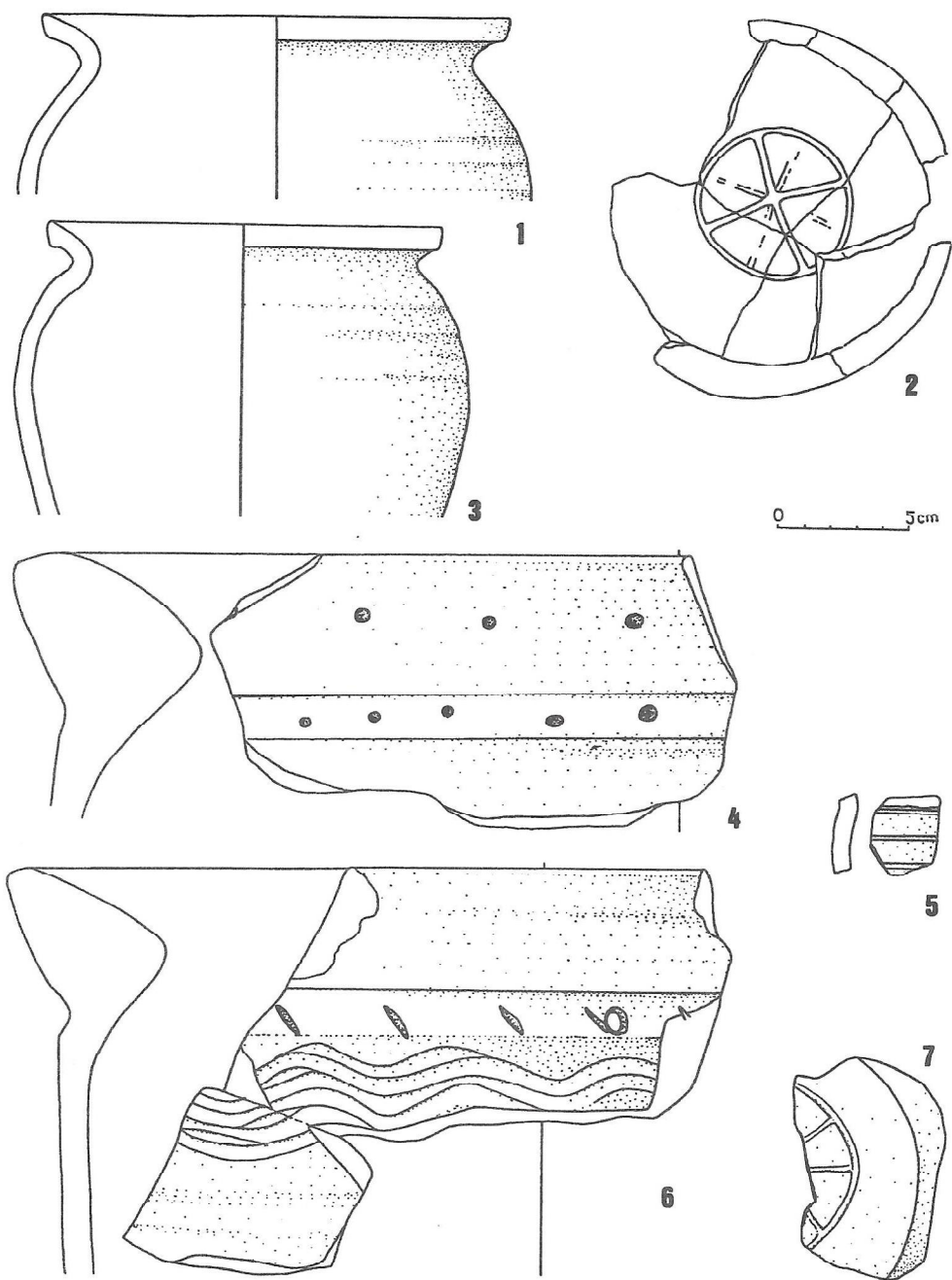
Obr. 4. Bratislava-Dúbravka. Stavba II a obvodový žlab dvorca.

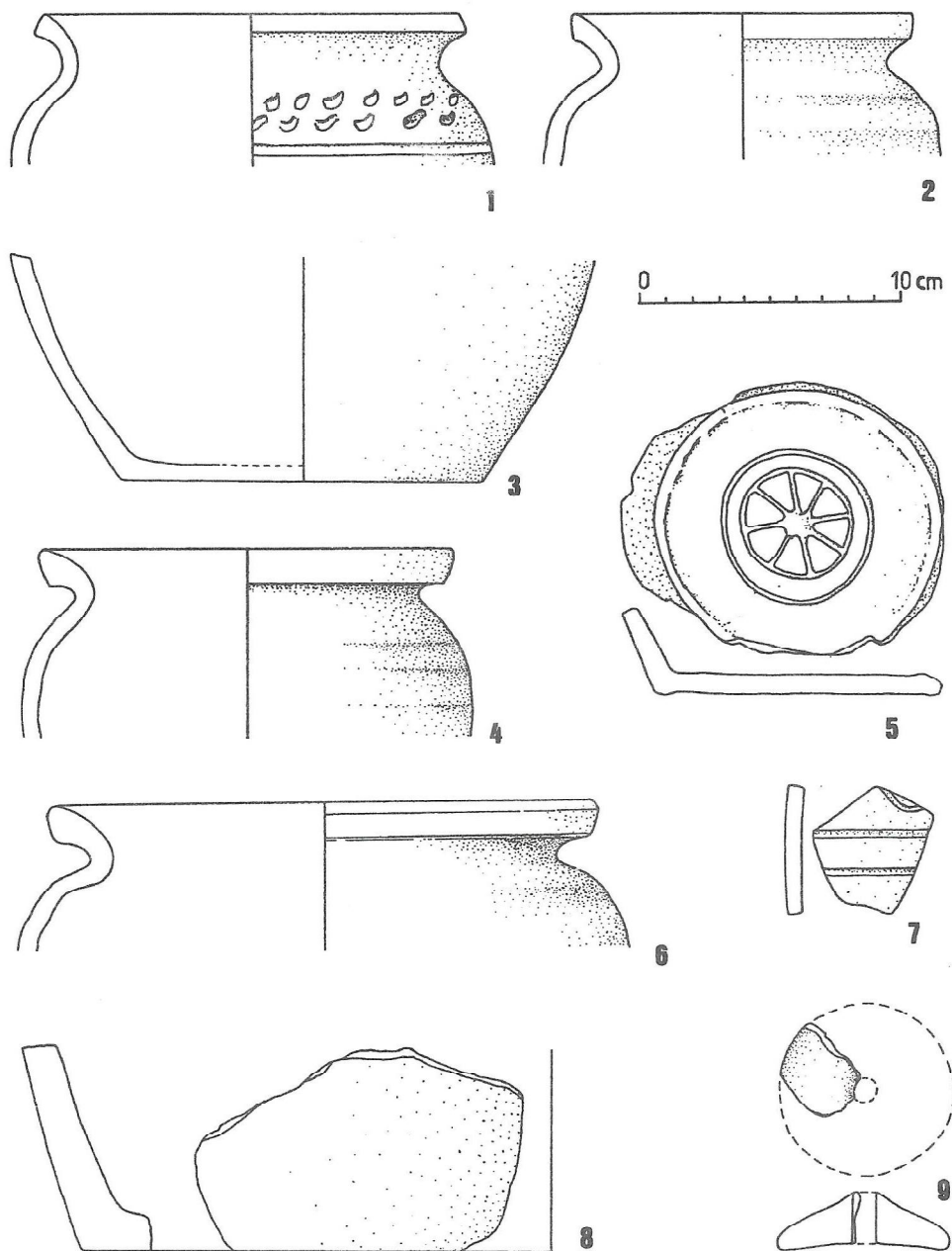
Obr. 5. Bratislava-Dúbravka. Ohnisko a základy stavby II v superpozícii s objektom 4/86.

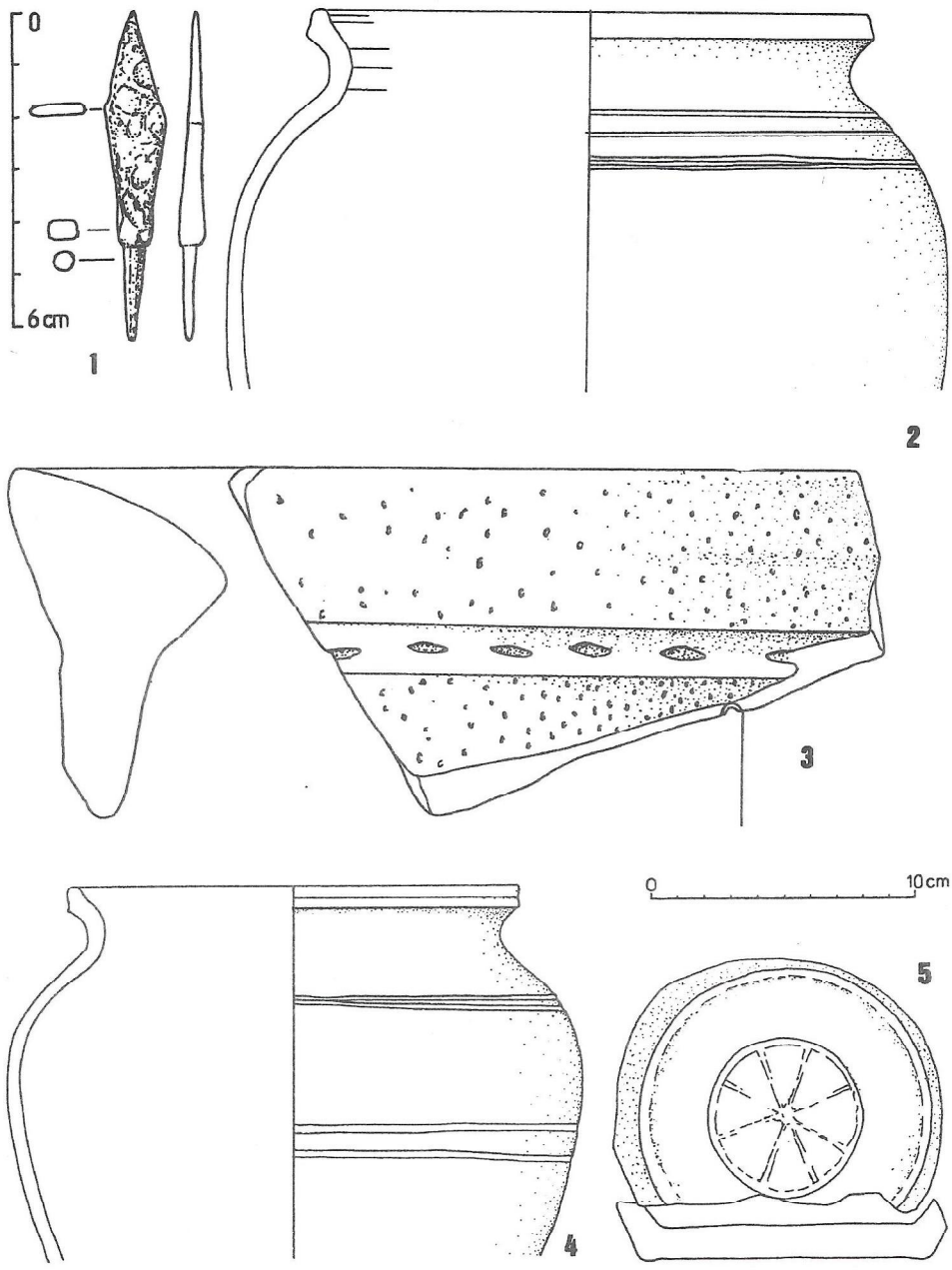
Obr. 6. Bratislava-Dúbravka. Objekt 112/91 – ohnisko lemované kameňmi.

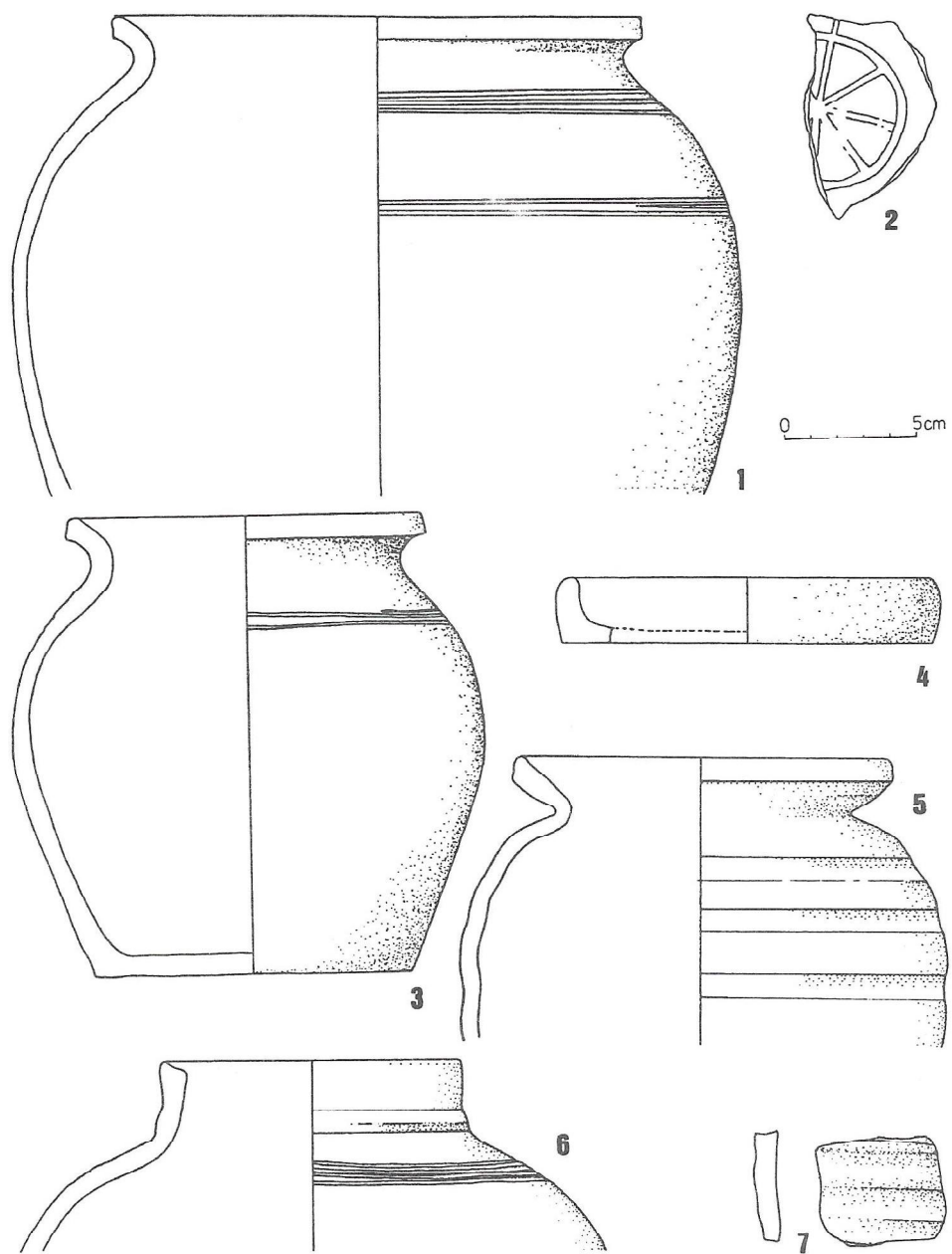
Tab. I. Bratislava-Dúbravka. 1, 3-7 - objekt 93/90; 2 - objekt 112/91.

Tab. II. Bratislava-Dúbravka. 1-8 - objekt 110/91; 9 - ohnisko stavby II.

Tab. III. Bratislava-Dúbravka. 1-5 – objekt 112/91.

Tab. IV. Bratislava-Dúbravka. 1-7 – objekt 112/91.

Rozbor nálezov

V keramike mladšieho sídliskového horizontu sa takmer úplne strácajú domáce slovan-ské tradície, zložením hliny sa však od staršej keramiky výraznejšie nelíši. Materiál bežnej stolovej keramiky obsahuje prímies strednozrnného piesku a sľudy, zriedkavejšie i tuhy. Výraznejšiu prímies drobných kamienkov obsahuje len keramika z ohniska stavby II. Nádoby sú točené na kruhu a dobre vypálené, niektoré majú svetlohnedú a hnedočervenú, iné tmavošedú farbu. Povrch niektorých nádob je potiahnutý vrstvičkou jemne plavenej hliny. Hoci hlavným typom keramiky naďalej zostáva hrniec, vyskytujú sa i taniere, fľašovitý tvary a veľké masívne zásobnice. Z hrncov sa podarilo zrekonštruovať jeden celý tvar (tab. IV:3) a väčšie časti piatich nádob (tab. I:3, III:2, 4, IV:1, 5). Možno z nich usudzovať, že ide o tvary s maximálnym vydutím nad polovicou, zriedkavejšie i v strednej časti nádoby, pričom priemer ústia je vždy menší ako maximálny priemer vydutiny. Oproti staršej keramike je vydutina na niektorých nádobách oveľa výraznejšia. Priemer ústia sa pohybuje najčastejšie od 14 do 18 cm, no vyskytujú sa i nádoby s priemerom ústia nad 20 cm. Ústie nádob je väčšinou šikmo vyhnuté. Okraje sú lievikovito alebo valcovito zrezané, na niektorých badať náznakov profilácie. Niektoré okraje sú vyťahnuté mierne nahor, iné sú na konci rozšírené, alebo výnimočne v strednej časti zdurené. Spodné časti nádob sú buď kónické, alebo mierne zaoblené. Dná sú rovné.

Výnimočným keramickým tvarom je fragment fľašovitej nádoby s úzkym valcovitým hrdlom, s mierne dovnútra zahnutým okrajom, zdobený na rozhraní tela a hrdla plastickou lištou (tab. IV:6). Podobná nádoba sa našla v chate z 11.–12. storočia v Sládkovičove (Točík 1992, obr. 145:4). Zvláštnym tvarom je aj fragment menšieho kruhového taniera (tab. IV:4). Kruhové taniere sa vyskytujú už aj medzi staršou slovanickou keramikou (Vendtová 1969, obr. 39:11).

Vo výzdobe sa takmer úplne stráca vlnovka. Jediný vlnovkou zdobený črep môže byť aj intrúziou zo staršieho horizontu (tab. II:7). Rytá výzdoba sa obmedzuje na dvojité až štvoritú závitnicu umiestnenú na pleciah a zriedkavejšie i pod najväčšou vydutinou nádoby (tab. III:2, 4, IV:1, 3). Ojedinelá je kombinácia rytej línie s radmi vrypov (tab. II:1). Plastická výzdoba sa vyskytla len na nádobe s valcovitým hrdlom. Veľká časť nádob vôbec nemá rytú výzdobu a je zdobená plytkým žliabkovaním (tab. I:1–2, IV:5, 7). Podobne zdobená keramika sa našla na Staromestskej ulici v Bratislave (Baxa 1986, 55, obr. 9:4–5). Oproti staršiemu obdobiu sa oveľa častejšie vyskytujú značky na dnách. V štyroch objektoch sa našlo šesť značiek, z toho štyri v objekte 112/91. Tvarovo boli takmer jednotné – päť bolo v tvare osemčipej hviezdy v kruhu, jedna mala ten istý motív umiestnený v dvojitém kruhu. Nárast výskytu značiek na sídliskách v mladšom období možno vysvetľovať stratou ich pôvodného magického významu (Kraskovská 1983, 193).

Osobitou skupinou keramiky sú veľké masívne zásobnice so zosilneným okrajom a s priemerom ústia 43–56 cm. Masívny okraj je od tela oddelený žliabkom, v ktorom je umiestnená výzdoba radu pozdĺžnych alebo kruhových vpichov. Na jednom fragmente je ďalší rad vpichov umiestnený na vonkajšej strane okraja (tab. I:4). Na podhrdlí ďalšej zásobnice sa okrem výzdoby vpichmi vyskytla i výzdoba plytkými, navzájom sa prekrývajúcimi vlnkovými žliabkami (tab. I:6). Zásobnice obsahovali prímies tuhy, väčších kamienkov a sľudy. Povrch je niekedy potiahnutý vrstvou jemnejšej hliny, do hnedá až hnedočervena vypálený, vnútro je tmavošedé. Dva okrajové fragmenty zásobníc boli prevrútané buď v žliabku, alebo pod ním. A. Vallašek súdi, že vzhľadom na relatívnu krehkosť tejto keramiky boli nádoby po obvode spevňované pomocou drôtov fixovaných v týchto otvoroch, alebo sa týmto spôsobom opravovali prasknuté nádoby (Vallašek – Plachá 1965, obr. 8:7). Opravovanie nádob je časté aj pri bežnej stolovej keramike. Masívne zásobnice z Bratislavy-Dúbravky majú najbližšie analógie s nálezmi na Bratislavskom hrade (Štefanovičová 1975, 107–108, obr. 8:7) a na Laurinskej a Panskej ulici v Bratislave (Vallašek – Plachá 1965, 106; Baxa – Musilová 1986, obr. 9:6).

Zásobnice nie sú zatiaľ v našej odbornej literatúre podrobnejšie spracované, na severnej Morave sa nimi zaoberali V. Goš a J. Karel (1979, 163–175).

Táto pomerne bohatá kolekcia keramiky pochádza prevažne z troch objektov – dvoch ohnisk (objekty 93/90, 112/91) a jednej odpadovej jamy (objekt 110/91), nachádzajúcich sa mimo areálu dvorca. Porovnaním ich keramiky sa ukázalo, že sú dobovo súčasné. Z vlastného areálu dvorca sú nálezy keramiky veľmi zriedkavé. Len v ohnisku stavby II sa našlo niekoľko črepov z tela zdobených žliabkovaním, ktoré umožňujú objekt synchronizovať s ostatnými. Celkovo možno keramiku datovať do druhej polovice 12. až prvej tretiny 13. storočia.

Pre datovanie dvorca majú rozhodujúci význam strieborné mince Štefana I. (997–1038), Henricha XI. Jasomirgotta (1141–1177) a Otakara IV. (1164–1192), nájdené v jeho areáli. V ohnisku stavby II a v objekte 112/91 sa našli: fragment hlineného praslena kónického tvaru (tab. II:9) a železná strelka (tab. III:1). Strelku s listom romboidného tvaru možno podľa triedenia A. Ruttkaya zaradiť k b variantu 2. typu streliek s trňom (B2b). Takéto strelky sa vyskytujú v širokom časovom horizonte od konca 9. do 13. storočia (Ruttkay 1976, 330).

Rozbor objektov

Dvorec je ohraničený palisádovým žlabom s hrotitým profilom, do ktorého boli pôvodne vsadené asi 20–30 cm hrubé koly palisády zahĺbené 60–80 cm pod povrchom. Výskumom sa zachytil priebeh žlabu na južnom okraji areálu, ktorý sa v jeho juhovýchodnom rohu lomil do pravého uhla. Dodatočnou sondou sa pokračovanie žlabu západným smerom nezistilo, z celkovej situácie však vyplýva, že sa žlab musel lomiť a prebiehať v staršej priekope z rímskej doby, ktorej orientácia je totožná s predpokladanou orientáciou žlabu a ktorej výplň sa zrejme farebne neodlišovala od jeho výplne (obr. 2). Na základe zisteného možno konštatovať, že areál dvorca mal pravouhlý pôdorys a jeho južná strana bola asi 45 m dlhá.

V areáli sa zachytila spodná časť základov jednotraktovej stavby II obdĺžnikového pôdorysu s rozmermi 10 x 6,5 m, ktorej dlhšia južná strana paralelne prebiehala v tesnej blízkosti palisádového žlabu (obr. 4). Zistené plytko zahĺbené základy stavby (hrúbka 40–50 cm) sú budované z lomového kameňa spájaného nekvalitnou vápennou maltou. Pravdepodobne ide o murovanú stavbu budovanú primitívnou stavebnou technikou, ktorej konštrukciu posilňovali rady kolov primkynajúce sa zvonka i zvnútra k jej stenám a podporujúce domnienku, že mohli ísť o viacpodlažnú stavbu. Hoci nemáme priame doklady o existencii vchodu, možno ho najskôr predpokladať na užšej východnej strane, kde ho naznačuje aj konfigurácia kolov (obr. 2). Umiestnenie vchodu na južnej strane znemožňovala blízkosť palisády, severná strana bola zase vystavená vetrom. K vnútornému zariadeniu patrilo obdĺžnikové ohnisko vyložené vrstvou malých riečnych a lomových kameňov, pôvodne zahĺbené do dlážky príbytku (obr. 5). Podľa M. Ruttkaya výskyt otvorených ohnisk v príbytkoch od 11. storočia stúpa (Ruttkay 1990, 338). Stavba, líšiaca sa od príbytkov prostého ľudu rozmermi i vyspelejšou stavebnou technikou, pravdepodobne slúžila ako sídlo zemepána. Len niekoľko metrov od nej sa zistila ľahšia kolová stavba obdĺžnikového pôdorysu (8,5 x 7 m). Hoci sa v nej ne našiel sprievodný materiál umožňujúci jej datovanie, možno ju na základe jej umiestnenia v areáli dvorca a zhodnej orientácie so stavbou II zaradiť do stredoveku. Objekt mohol slúžiť na hospodárske účely.

S existenciou dvorca súviseli aj tri objekty nájdené mimo jeho areálu – dve ohniská a jedna jama. Prvé ohnisko kruhového tvaru (objekt 112/91) bolo obložené vencom kameňov a plytko zahĺbené do podložia (obr. 6). Dno bolo vymazané a do tvrda prepálené, nad ním sa zistila ďalšia prepálená vrstva. Medzi prepálenými vrstvami i nad nimi bolo ohnisko vyložené črepmi, čo zrejme slúžilo k rovnomernému udržaniu tepla (Elschek 1993, 32, obr. 15:2). Starostlivá úprava ohniska a dve prepálené vrstvy svedčia o jeho dlhodobejšom používaní. Druhé ohnisko (objekt 93/90) podobného typu bolo rozvlečené na väčšej ploche a jeho pôvodné

rozmery sa nedali zistiť. Ohniská mimo príbytkov pravdepodobne slúžili v letnom období na varenie a sušenie (Skružný 1963, 242). Jama bližšie nezistiteľnej funkcie mala v pôdoryse oválny a v priereze kotlovitý tvar. Všetky tri spomínané objekty obsahovali početný, dobovo súčasný keramický materiál.

Pre datovanie dvorca je dôležitá superpozícia obvodového žlabu a stavby II so starším objektom z 9.–10. storočia. Kolovú stavbu možno dať do súvisu s dvorcom len na základe jej umiestnenia v areáli a zhodnej orientácie so stavbou II. Nálezový materiál z areálu dvorca je veľmi chudobný. Pre datovanie sú rozhodujúce mince Štefana I. (997–1038), Henricha XI. Jasomirgotta (1147–1177) a Otakara II. (1164–1192). Neveľké množstvo keramiky sa našlo v ohnisku stavby II. Početnejšia je keramika z objektov umiestnených mimo areálu, ktorá spolu s mincami datuje dvorec do druhej polovice 12. až prvej tretiny 13. storočia.

Dvorec z Bratislavy-Dúbravky je zatiaľ ojedinelým archeologickým dokladom tohto typu panského sídla z obdobia 11.–12. storočia, hoci ho máme viackrát doložený v písomných prameňoch (Fiala – Habovštiak – Štefanovičová 1975, 439). Dvorce bývajú označované ako *curtis* alebo *curia*. Tieto pojmy mali širší význam – mohlo ísť o kráľovské dvorce alebo o sídla vyššej a nižšej šľachty. Šľachtický dvorec je uvedený už v zákonníku kráľa Ladislava z druhej polovice 11. storočia a v listine z roku 1165, kde sa spomína Farkašova kúria v Slepčanoch (Habovštiak 1985, 130).

Cenné informácie o funkcii a štruktúre dvorca nám poskytujú archeologicky dobre preskúmané veľmožské dvorce z veľkomoravského obdobia. Vznikali v druhej polovici 9. storočia v súvislosti s formovaním feudálnych vzťahov (Dostál 1975, 273). Dvorce z Moravian nad Váhom-Ducového, z Nitrianskej Blatnice a z Břeclavi-Pohanska charakterizuje palisádové opevnenie, geometrický pôdorys opevneného areálu a prítomnosť svetských i cirkevných stavieb (Ruttkay 1989, 83). Popri sídelno-reprezentačnej funkcii mali aj hospodársko-organizačnú, prípadne aj výrobnú funkciu. Veľkomoravské dvorce zanikajú v priebehu 10. storočia a ďalšie archeologicky preskúmané šľachtické sídla boli dosiaľ známe až od 13. storočia. Stavba II svojím pôdorysom pripomína jedno- i dvojpodlažné obdĺžnikové príbytky drobnej šľachty, ktoré A. Habovštiak nazýva kúriami (Habovštiak 1985, 136). Vidiecka šľachta si na rozdiel od sídiel vyššej šľachty budovala svoje obydlia na darovaných majetkoch a bez kostola (Habovštiak 1985, 132). Na rozdiel od väčšiny známych vidieckych sídiel z neskoršieho obdobia je dvorec z Dúbravky situovaný mimo intravilánu poddanskej dediny a je ohradený palisádou. Mohutnosť kolov naznačuje, že palisáda mohla plniť aj obrannú funkciu (Dostál 1975, 257), ktorú si zrejme vyžadovali neisté vnútorné pomery v krajine.

Záverom možno konštatovať, že dvorec z Dúbravky významne obohacuje poznatky o sídlach vidieckej šľachty v 12. storočí, ktoré dosiaľ neboli u nás archeologicky skúmané.

LITERATÚRA

- BAZOVSKÝ, I. – ELSCHKEK, K. 1997: Osídlenie v Bratislave-Dúbravke v 9.–13. storočí I. Sídliisko z 9.–10. storočia. Zborník SNM 91, Archeológia 7, s. 31–50.
- BAXA, P. 1986: Preventívny výskum na Nálepkovej ulici 19–21 v Bratislave. AVANS v r. 1985, s. 54–55.
- BAXA, P. – MUSILOVÁ, G. 1986: Záchranný výskum na Staromestskej ulici v Bratislave. AVANS v r. 1985, s. 55–56.
- DOSTÁL, B. 1975: Břeclav-Pohansko IV. Velkomoravský veľmožský dvorec. Brno.
- ELSCHEK, K. 1993: Jedenásta výskumná sezóna v Bratislave-Dúbravke. AVANS v r. 1992, s. 32–34.
- FIALA, A. – HABOVŠTIAK, A. – ŠTEFANOVIČOVÁ, T. 1975: Opevnené sídliská z 10.–13. storočia na Slovensku. AR, 27, s. 429–444.
- GOŠ, V. – KAREL, J. 1979: Slovanské a stredoveké zásobnice severní Moravy. AR, 31, s. 163–175.
- HABOVŠTIAK, A. 1985: Stredoveká dedina na Slovensku. Bratislava.
- KRASKOVSKÁ, L. 1983: Značky na nádobách z doby veľkomoravskej. ŠZ AÚ SAV 20, s. 193–206.
- RUTTKAY, A. 1976: Waffen und Reiterausrüstung des 9. bis zur ersten Hälfte des 14. Jahrhunderts in der Slowakei II. SIA, 24, s. 245–395.

- RUTTKAY, A. 1989: Feudálne sídla a fortifikačné zariadenia na Slovensku spreď polovice 13. storočia (Problematika a novšie výskumy). Zborník SNM 83, História 29, s. 57–107.
- RUTTKAY, M. 1990: Pece na ranostredovekých sídliskách juhozápadného Slovenska. *Archaeologia historica*, 15, s. 337–348.
- SKRUŽNÝ, L. 1963: Příspěvek k třídění a chronologii slovanských otopných zařízení na území ČSSR. *Pam. arch.*, 54, s. 234–265.
- ŠTEFANOVIČOVÁ, T. 1975: Bratislavský hrad v 9.–12. storočí. Bratislava.
- TOČÍK, A. 1992: Materiály k dejinám južného Slovenska v 7.–14. storočí. *ŠZ AÚ SAV* 28, s. 5–250.
- VALLAŠEK, A. – PLACHÁ, V. 1965: Zisťovací archeologický prieskum na Leningradskej ulici v Bratislave. In: Bratislava I, s. 91–110.
- VENDTOVÁ, V. 1969: Slovanské osídlenie Pobodima a okolia. *SIA*, 17, s. 119–232.

BESIEDLUNG IN BRATISLAVA-DÚBRAVKA IM 9.–13. JAHRHUNDERT

II.

MITTELALTERLICHES GEHÖFT

Igor Bazovský – Kristián Elschek

Im Rahmen der Grabungen des Archäologischen Instituts der SAW in der polykulturellen Lokalität in Bratislava-Dúbravka (Lage Veľká lúka) wurde der Südteil des Areals eines mittelalterlichen Gehöfts untersucht. Es handelt sich um eine Fläche von rechtwinkligem Grundriß abgegrenzt durch eine Palisadenrinne. Im Areal des Gehöfts befand sich ein Bau mit rechteckigem Grundriß (10 x 6,5 m), mit der längeren Seite in ost-westlicher Richtung (Abb. 2, 4) orientiert. Das flach vertiefte Fundament ist Bruchstein, verbunden mit schlechtem Mörtel. Bei der Südwand war eine vertiefte Feuerstelle (2 x 1,2 m), ausgelegt mit einer Schicht Fluß- und Bruchsteine (Abb. 6). Es handelt sich wahrscheinlich um einen gemauerten Bau, errichtet in primitiver Technik, dessen Konstruktion Reihen von Pfählen befestigten, die von außen und innen an ihre Wände angeschlossen waren und die Vermutung bekräftigen, daß es ein mehrgeschossiger Bau gewesen sein kann. Der Bau, der sich von den Wohnstätten des einfachen Volkes in den Maßen und der höher entwickelten Bautechnik unterscheidet, diente offenbar als Sitz eines Grundherrn. Ganz in seiner Nähe befindet sich ein ebenso orientierter Pfahlbau mit rechteckigem Grundriß (8,5 x 7 m), der für wirtschaftliche Zwecke gedient haben könnte. Außerhalb des Gehöfts fanden sich weitere drei Objekte – Feuerstellen und Abfallgrube – die mit seiner Existenz zusammenhängen. Für die Datierung des Gehöftes ist wichtig die Superposition der Außenrinne und des Baues II mit dem älteren Objekt aus dem 9.–10. Jahrhundert. Der Pfahlbau kann nur mit dem Gehöft in Zusammenhang gebracht werden aufgrund seiner Plazierung in dem Areal und der übereinstimmenden Orientierung mit dem Bau II. Das Fundmaterial vom Areal des Gehöfts ist sehr arm. Für die Datierung sind die Münzen Stefans I. (997–1038), Heinrichs XI. Jasomirgott (1147–1177) und Ottokars II. (1164–1192) ausschlaggebend. Wenig Keramik wurde in der Feuerstelle des Baues II. gefunden. Zahlreicher ist die Keramik von den außerhalb des Areals befindlichen Objekten (Taf. I–VI), die zusammen mit den Münzen die Existenz des Gehöftes in die zweite Hälfte des 12. – erstes Drittel des 13. Jahrhunderts datiert. Das Gehöft von Bratislava-Dúbravka bereichert wesentlich die Erkenntnisse über die Residenzen des Landadels im 12. Jahrhundert, die bis heute archäologisch nicht erforscht sind.